

J. Bb.

Posiedzenie Zespołu Historii Geodezji

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 20/1, 156-157

1975

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

trudne są zatem do określenia granice współczesnej medycyny społecznej. Istotą jej jest, że zajmuje się nie tylko zdrowiem jednostek, ale zdrowiem ogółu społeczeństwa. W ten sposób dawny filantropizm, na którym opierała się dziewiętnastowieczna medycyna społeczna, został zastąpiony problemami zdrowia publicznego.

Nad tym, czy istotnie Virchow był prekursorem pojęcia medycyna społeczna — zastanawiał się doc. R. W. Gutt. Dyskutant wskazał, iż raczej był nim Polak Józef Frank. Hasła medycyny społecznej bliskie są każdemu lekarzowi, ale ich realizacja zależy od przemian społecznych i praw kodyfikacyjnych. Referat — zdaniem doc. Gutta — stanowić może psychokatalizator, ułatwiający recepcję dawnych dzieł z punktu widzenia omawianej tematyki.

O zasługach J. Franka, autora rozprawy o tzw. policji medycznej (*Discours sur la police médicale des prisons, lu à la séance générale de l'academie de Vilna 28 juin 1806*, Vilna 1806, ss. 30), mówił też doc. J. Strojnowski. Docent Strojnowski sugerował również rozszerzenie omawianej tematyki o zagadnienia oświaty w zakresie psychiatrii społecznej.

Ważny aspekt w medycynie społecznej miało również lecznictwo uzdrowiskowe — o czym mówiła dr Halina Kowalenko. Pierwsi kuracjusze musieli zatrzymywać się w domach chłopskich, które zobowiązane były do przestrzegania określonych warunków higienicznych. Dużą rolę odegrała w balneologii fascynacja kurortami zagranicznymi, a budżet całej służby zdrowia w Królestwie Kongresowym równał się sumom, które wywożono z kraju przy wyjeździe na leczenie za granicę.

Dr Zdzisław Gajda przypomniał postać krakowskiego lekarza, Jacka Łopackiego, który już w XVIII w. leczył bezinteresownie wielu pacjentów, a mając — jako lekarz — zrozumienie dla spraw sanitarnych, wybudował kanał miejski. Można go zatem uznać za prekursora medycyny społecznej w Polsce.

O trudnościach sprecyzowania teoretycznych zagadnień medycyny społecznej mówił doc. S. Szpilczyński. Sama przecież idea medycyny jest społeczna. Chronologicznie początków jej doszukiwać się należy już w średniowieczu.

W dyskusji zabierali również głos: dr H. Pankiewicz, na temat negatywnych elementów medycyny społecznej XIX w.; dr B. Bujalowska, która wskazała, że upadek polityczny Polski wpłynął na wcześniejszy rozwój myśli społecznej; dr Roman Meissner, który mówił o bezpłatnym lecznictwie w Poznaniu w XVI w., wreszcie doc. E. Sieńkowski wskazał na piękną kartę Gdańska, w którym wprowadzona była forma ubezpieczeń społecznych w cechach.

Na zakończenie prof. K. Rowiński ustosunkował się do poruszonych przez dyskutantów problemów oraz omówił szerzej także aspekt deontologiczny problematyki medycyny społecznej.

B. K.

POSIEDZENIE ZESPOŁU HISTORII GEODEZJI

Posiedzenie Zespołu Historii Geodezji, które odbyło się w dniu 12 października 1974 r. w sali odczytowej olsztyńskiego Planetarium Lotów Kosmicznych, zorganizowane zostało przy współudziale Wydziału Geodezji i Urzędzeń Rolnych Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie.

Pierwsza część zebrania poświęcona została dwom ekspozycjom: wystawie Zakładu Fotogrametrii Instytutu Geodezji i Kartografii w Warszawie oraz wystawie zatytułowanej *Geometria to jest miernicka nauka*.

Wystawa pierwsza przedstawiała współczesne prace geodezyjno-fotogrametryczne, druga natomiast ukazywała w historycznym ujęciu problematykę geodezyjną od pierwszych podręczników z XVII w. (S. Solskiego, 1683) i opracowań „mappografii” E. Rastawickiego (1846) i J. Lelewela poprzez dawną kartografię Pomorza (F. Getkant, F. Endersch), mapy przeglądowe R. Zannoniego (1772), S. Rzędziny (1828) i tematyczne J. Egloffa (pocztowa i komunikacyjna, 1846) do map scaleń i współczesnych zdjęć lotniczych oraz ich opracowań. W sumie obie wystawy są przykładem dobrej roboty w popularyzacji zagadnień geodezji.

W części drugiej zebrania wygłoszone zostały następujące referaty: *Polskość Warmii i Mazur na mapach i dokumentach geodezyjnych* (inż. Kazimierz Przybyłowski); *Osadnictwo i regulacje rolne na Warmii i Mazurach w latach 1945—1949* (dr inż. Stanisław Goraj); *Z problematyki katastru szwedzkiego* (doc. dr Józef Babicz); *Początki spisów rolnych w Europie na przykładzie spisów brytyjskich* (doc. dr inż. Andrzej Hopfer).

Zarówno wystawy, jak i tematyka zebrań wskazują, iż ośrodek olsztyński jest najbardziej wprowadzony w historyczną problematykę katastru.

J. Bb.

ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII ROZWOJU KONSTRUKCJI TECHNICZNYCH

W dniu 9 maja 1974 r. pod przewodnictwem doc. dra Alfreda Wiślickiego odbyło się posiedzenie naukowe Zespołu Historii Rozwoju Konstrukcji Technicznych. Głównym punktem programu był referat pt. *Stan badań nad historią inżynierii w Polsce i postulaty dotyczące dalszych kierunków badań w tej dziedzinie ze szczególnym uwzględnieniem XIX wieku (do 1918 r.)*, wygłoszony przez doc. dra Bolesława Chwaścińskiego. Licznie przybyli zebrani, reprezentujący głównie placówki Polskiej Akademii Nauk, Politechnikę Warszawską oraz Uniwersytet Warszawski, żywo dyskutowali nad interesującym referatem, rozszerzając w swych wypowiedziach jego problematykę, a także polemizując w kwestiach szczegółowych. W sprawie oceny stanu źródeł głos zabrał dyrektor Archiwum PAN, prof. dr Zygmunt Kolankowski, który, zgadzając się z postulatami referenta, stwierdził, iż stan źródeł został w nim nakreślony zbyt pesymistycznie. Profesor dr Irena Pietrzak-Pawłowska zapoznała zebranych z zamierzeniami Komisji Historii Techniki, działającej przy Komitecie Historii Nauki i Techniki PAN, co do opracowania zarysu historii techniki polskiej w XIX wieku, wspólnie przez historyków techniki i historyków gospodarczych (wygłoszony referat jest jednym z serii tego typu opracowań, zainspirowanych właśnie przez wspomnianą Komisję). Profesor dr Zbigniew Mazurkiewicz z Politechniki Warszawskiej zajął się problemami związanymi z opracowaniem historii polskiej inżynierii. Zagadnieniu, kogo należałoby uważać za inżyniera w dawnych czasach i jakie przy tym stosować kryteria, poświęcili swe wypowiedzi doc. dr Tadeusz Nowak (który również bardziej optymistycznie niż prelegent ocenił stan dziewiętnastowiecznych źródeł) i dyrektor Muzeum Techniki NOT, mgr inż. Jerzy Jasiuk. W sprawach bardziej szczegółowych zabierali głos dr inż. Jerzy Górewicz i mgr inż. Wiktor Ostrowski. Dyskusję podsumował doc. A. Wiślicki.

W drugiej części zebrania mgr Stefan Bratkowski i mgr inż. Bolesław Orłowski zaznajomili zebranych z dotychczasowymi, często dość rewelacyjnymi, wynikami prowadzonych obecnie badań dotyczących działalności polskich inżynierów XIX wieku w Peru i na terytorium dawnego imperium tureckiego. Energicz-